

МОНІТОРИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті розкривається сутність моніторингу як механізму оцінювання якості надання освітніх послуг. Схарактеризовано алгоритм проведення моніторингових досліджень, відображено роль керівника навчального закладу в їхній організації.

Наразі в Україні триває вдосконалення централізованої системи моніторингу якості загальної середньої освіти, діяльність якої регламентується відповідними законодавчими актами та іншими нормативними документами. Загалом актуальність процесу освітнього моніторингу пояснюється змінами щодо критеріїв оцінювання результатів діяльності навчального закладу в сучасних умовах. Поряд з оцінкою стану навчально-виховного процесу, якості навчальних досягнень учнів постає завдання оцінювання рівня надання освітніх послуг. З огляду на це саме моніторинг виступає засобом установаження об'єктивної оцінки створення певних інформаційних умов у формуванні цілісних уявлень про стан функціонування системи загальної середньої освіти; сприятливих умов для виявлення, розвитку й підтримки здібної та обдарованої молоді, для подальшої організації взаємодії з навчальними закладами різних видів акредитації [3]. Водночас він є інструментом управління при оцінюванні якості освіти й виховної діяльності та має на меті:

- удосконалення педагогічних засобів;
- визначення результативності навчання та виховання учнів;
- порівняння навчальних закладів, установаження рейтингу;
- планування та прогнозування розвитку освітньої галузі;
- визначення престижності та конкурентоспроможності національної системи освіти.

Проблеми, пов'язані з моніторингом якості освіти розглядали у своїх дослідженнях В. Вікторов, Г. Єльнікова, Т. Лукіна, О. Овчарук, В. Приходько та ін. Ними розроблено понятійний апарат, загальну модель моніторингу, факторно-критеріальний метод оцінювання результатів діяльності навчального закладу. Однак, як свідчить управлінська практика, процедура моніторингу й досі не знайшла широкого застосування в контрольно-аналітичній роботі керівників.

Метою статті є уточнення сутності моніторингу як механізму оцінювання якості надання освітніх послуг, виклад алгоритму проведення моніторингових досліджень, аналіз ролі керівника навчального закладу в їхній організації.

Моніторинг у загальноосвітній школі – це система заходів щодо збирання, опрацювання, аналізу та поширення інформації з метою вивчення й опрацювання стану функціонування певного суб'єкта освітньої діяльності чи освітньої системи

* © Крилова М. Б., Баранчук І. В.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

в школі загалом та прогнозування її розвитку на основі аналізу одержаних даних і виявлення тенденцій та закономірностей [1]. Сутність моніторингу полягає в його функціональному зв'язку з усіма етапами управління, разом з якими він утворює замкнений цикл регулювання. Одним з об'єктів моніторингу в школі є учасники навчально-виховного процесу, а саме вчителі, учні.

Одним із видів моніторингу є внутрішній або локальний (у межах школи) моніторинг, який проводять члени учнівського колективу (класні керівники, педагог-організатор, соціальні служби школи, адміністрація закладу) з метою досягнення якості освіти та активізації навчально-виховної діяльності, виявлення прогалин у знаннях учнів і т.д. Результати цього моніторингу мають вагу лише у внутрішньому використанні, тому не всі з них слід оприлюднювати, а доцільніше використовувати в подальшій роботі без оголошення. Під час оцінювання ефективності діяльності учасників навчально-виховного процесу здійснюється аналіз досягнення ними поставленої мети в опануванні державного стандарту відповідного рівня освіти, коригування стратегії розвитку за соціальними, педагогічними, економічними та іншими показниками [2]. Проведення моніторингу на локальному рівні виконує роль самоконтролю, результати якого використовуються для внутрішніх потреб школи. Головною метою такого дослідження є збір інформації для вироблення стратегії й тактики вдосконалення діяльності школи, навчально-виховного процесу та діяльності кожного учасника навчально-виховного процесу. На цьому рівні виробляються психолого-педагогічні рекомендації, спрямовані на корекцію навчальної та організацію індивідуальної роботи.

Зовнішній же моніторинг здійснюють незалежні установи, найчастіше для отримання статистично значущої достовірної інформації, яка є основою статистики держави, що регулює освітні послуги як продукт спільної праці викладачів та тих, хто навчається. Прикладом цього виду моніторингу є моніторинг якості загальної середньої освіти серед учнів 5 та 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів і форм власності з метою оцінювання стану системи освіти та отримання об'єктивної інформації про її якість за результатами навчання учнів у початковій та основній школі.

Управлінська практика останніх десятиліть засвідчує доцільність проведення моніторингу не лише якості реалізації Державних стандартів, але й ефективності освітніх послуг, що надаються навчальним закладом. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій на цю тему, дотепер не вироблено загальноприйнятих уявлень про сутність освітньої послуги, визначення якої вкрай необхідне для пізнання істинної природи суспільних відносин у системі загальної освіти [4]. Освітня послуга – це організований процес навчання для одержання необхідних знань, навичок і вмінь. Це – особливий інтелектуальний товар, який надається стороною, що організує і здій-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Освіта – це процес навчання, та отримується іншою стороною, яка може бути одночасно і учнем, і контролером якості послуги, і платником (але не в школі) за неї. Освітні послуги – це нематеріальні, а соціальні блага, система знань, інформації, умінь і практичних навичок людської діяльності, що створює корисний результативний ефект, невідчужуваний у матеріально-речову форму, його кваліфікаційні та професійні якості [1]. Таким чином, освітні послуги є специфічними відносно інших нематеріальних послуг, тому що наслідки від їх споживання є благом не тільки для індивіда, але і для економіки і суспільства в цілому.

Для визначення надання освітніх послуг важливим є педагогічний моніторинг, за яким визначається рівень навчальних досягнень учнів та якість змісту освіти. Так, маючи результати педагогічного моніторингу, виявляється стан навчання та потреба в корекції знань учнів. Тому доречно застосовувати й медико-психолого-соціологічний моніторинг, який дозволяє встановити ступінь емоційної рівноваги учнів, сформованості їхньої ціннісно-смиислової сфери, а також з'ясувати соціальні умови життя, навчання та праці учасників навчально-виховного процесу [5]. За медичним моніторингом вивчається фізичний стан здоров'я та наявність програми соціального захисту учасників навчально-виховного процесу. Окрім того, зауважимо, що результати такого моніторингу виступатимуть основою для розробки шляхів удосконалення окремих напрямів діяльності, як навчального закладу, так і окремого вчителя й учня. Саме на цьому рівні відпрацьовуються психолого-педагогічні рекомендації, що спрямовуються на корекцію стану навчально-виховного процесу.

З огляду на це можна окреслити коло першочергових основних завдань, пов'язаних із формуванням системи моніторингу якості середньої освіти та освітніх послуг, що надаються навчальним закладом. Насамперед, – необхідність створення національної системи оцінки якості загальноосвітньої підготовки учнів; визначення системи освітніх індикаторів та побудова системи збору та обробки статистичної інформації. По-друге, – розробка методів освітнього тестування та системи єдиних вимог до рівня підготовки учнів на кожному ступені навчання, критеріїв і моделі вимірників навчальних досягнень учнів відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти за ступенями навчання. І, нарешті, необхідно розробити методiku визначення соціального замовлення населення на освітні послуги.

Отже, реформування загальної середньої освіти, перехід на новий зміст Державних стандартів передбачає реалізацію основних принципів гуманізації освіти, переорієнтацію освітніх систем з інформативної форми на особистісно-орієнтоване навчання. Це, у свою чергу, вимагає індивідуально-диференційованого підходу до навчання, формування в учнів умінь і навичок

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

самоосвітньої діяльності та здійснення оцінки її ефективності. Саме ці напрями оптимізації освітньої галузі передбачають формування регіонального моніторингу якості освіти, який забезпечить поглиблений, об'єктивний, багатомірний аналіз та дасть змогу оцінити процес розвитку системи освіти, виявити провідні тенденції та педагогічні закономірності. Таким чином, створення та розвиток відпрацьованої централізованої системи збору й обробки інформації про стан якості освіти є на сьогоднішній день одним із найактуальніших завдань освітньої сфери. Основними завданнями такої системи є розробка спеціальних технологій проведення моніторингу за допомогою якісного об'єктивного стандартизованого інструментарію, формування чіткої єдиної системи критеріїв і показників якості навчання.

Література:

1. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти // Вища освіта України. – 2006. – №1. – С. 54-59.
2. Генденштейн Л., Лукіна Т. Система моніторингу якості загальної середньої освіти. Сучасний стан, проблеми та перспективи // Директор школи. – 2002. – №36. – С. 4.
3. Локшина О. Моніторинг якості освіти: світовий досвід // Педагогіка і психологія. – 2003. – №1 (XXXVIII). – С. 108-116.
4. Оварчук О. Якість освіти в діяльності освітянських організацій міжнародної спільноти // Шлях освіти. – 2005. – №4. – С. 22-25.
5. Приходько В.М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. Навчально-методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група «Основа»: «Триада+», 2007. – 144 с. – (Серія «Адміністратору школи»).

Кулявець Ж. В.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДИКИ ГЛЕНА ДОМАНА В ОБУЧЕНИИ ЧТЕНИЮ ДОШКОЛЬНИКОВ С ОСОБЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

У статті подані відомості про важливість використання методики Г.Домана для формування в дітей дошкільного віку з особливими потребами навичок читання.

В современной дошкольной коррекционной педагогике актуальной темой является поиск и внедрение в практику работы новых педагогических технологий обучения детей с отклонениями в развитии, которые формировали бы благоприятную социальную ситуацию развития для появления, как новых психологических новообразований возраста, так и тех, которые задержаны у ребёнка с отклонениями в развитии вследствие органического поражения головного мозга. Технология раннего обучения Глена Домана позволяет максимально использовать потенциальные возможности ребёнка в период дошкольного детства, задействовать сохранные функции мозга.

* © Кулявець Ж. В.